

Зауваження і пропозиції
до проекту Закону України «Про внесення змін до статті 65 Сімейного кодексу
України щодо уточнення порядку надання згоди другого з подружжя на
розпорядження майном, яке є об'єктом права спільної сумісної власності»
(№ 11370 від 24.06.2024)

У частині отримання згоди від другого з подружжя при укладенні договорів, якщо такий договір виходить за межі дрібного побутового.

Пропозицію доповнити положеннями частини другої статті 65 Сімейного кодексу України нормою про необхідність отримання письмової згоди іншого з подружжя на укладення договору, який виходить за межі дрібного побутового, оцінюємо позитивно.

Вважаємо, що інститут отримання згоди на укладення таких договорів розвантажив би судову систему від позовів щодо визнання таких угод недійсними.

Разом з тим варто більш чітко визначити форму вираження згоди, зокрема, вважаємо, що така згода має бути засвідчена нотаріально. Це дасть можливість безспірно визначити, що фактично згода була надана до моменту укладення договору, а не після. Крім того, це мінімізує кількість спорів щодо форми та змісту письмової згоди, розуміння її значення та тлумачення.

Щодо поняття «дрібного побутового правочину» варто зазначити таке. Сімейний кодекс не надає чіткого грошового еквіваленту, який би відповідав визначенню цього поняття. Термін «дрібний побутовий правочин» – поняття оціночне і має визначатися в кожному конкретному випадку. Зміст абзацу третього ч. 1 ст. 31 ЦК дозволяє стверджувати, що правочин є дрібним побутовим, лише якщо він одночасно відповідає трьом ознакам: 1) задовольняє побутові потреби особи; 2) відповідає фізичному, духовному чи соціальному розвитку малолітнього; 3) стосується предмета, який має невисоку вартість.

Побутовий характер правочину означає, що мета його укладення – задоволення звичайних регулярних побутових потреб особи та членів її сім'ї.

Відтак вважаємо, що прив'язка до терміна «дрібний побутовий правочин» потребує більш чіткого визначення, а саме: потрібно конкретизувати, вказавши чіткий грошовий еквівалент, коли згода іншого з подружжя на укладення договору є необхідною.

Також вважаємо, що до недоліків законопроекту можна віднести те, що він містить невизначеність у наслідках неотримання такої згоди.

Законопроект закріплює, що наслідком є те, що договір може бути визнаний недійсним за умови, якщо інший з подружжя доведе, що третя особа діяла недобросовісно. Зазначене формулювання є обмеженим, оскільки по суті виключає випадок недобросовісності того з подружжя, хто вчинив правочин, визначаючи юридичну долю правочину лише від того, чи діяв контрагент недобросовісно, не передбачаючи при цьому жодних наслідків недобросовісних дій одного з подружжя.

Довести недобросовісність третьої сторони досить складно. Крім того, за наявності прямої вказівки на це в законі той із подружжя, хто продає майно, зможе врахувати це

і продавати майно добросовісному набувачу. Таким чином, проблема оскарження таких правочинів не зникне.

Вважаємо, що потрібно більш чітко визначити наслідки неотримання згоди і передбачити, що неотримання нотаріально засвідченої згоди буде підставою визнання правочину недійсним. При цьому слід виключити необхідність доведення недобросовісності контрагента за таким договором.

Крім того, дуже велика частка судових спорів стосується випадків, коли при укладенні договору позики один з подружжя (як позичальник) бере кошти в борг у сторонньої особи без згоди на те іншого з подружжя. Таку заборгованість за договором чи розпискою недобросовісна сторона просить врахувати в суді при поділі майна подружжя.

Законодавство не вимагає необхідності отримання згоди іншого з подружжя на укладення договору, який стосується майна сторонньої особи, однак внаслідок укладення якого збільшується обсяг боргів подружжя.

Така ситуація породжує ще більше зловживань і судових процесів, ніж укладення розписок, які стосуються коштів подружжя.

Таким чином, пропонуємо також доповнити законопроект нормою про те, що передумовою укладення правочинів, внаслідок яких виникають боргові зобов'язання у подружжя, є отримання нотаріально посвідченої згоди іншого з подружжя на укладення правочину. При цьому варто передбачити, що наслідком неотримання такої письмової згоди має бути те, що той з подружжя, хто не надавав згоди, не несе зобов'язань за такими договорами.

Отже, в цілому законопроект підтримуємо, однак вважаємо, що він потребує доопрацювання з урахуванням викладених вище пропозицій.